

Особливо слід зазначити проблему соціальних стереотипів, які сформувались у суспільстві. Такі стереотипи негативно впливають на самопочуття осіб похилого віку. Вплив стереотипів призводить до негативних змін ще нещодавно активних і здорових людей.

Джерела та література

1. Александрова М.Д. Социальная и психологическая геронтология / М. Д. Александрова. – Л., 1974. – С. 39 – 41.
2. Ананьев Б.Г. Психология и проблемы человекознания: Избранные психологические труды / Б.Г. Ананьев. – М.: Воронеж НПО “МОДЭК”, 1996. – 384 с.
3. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев . – Л., 1968. – 340 с.
4. Бондаренко І.С. В інтересах людей похилого віку / І. С. Бондаренко // Працівник соціальної служби. – М., 2007. – С. 45.
5. Вульф Л.С. Самотність людей похилого віку / Л. С. Вульф . – К.: Рута, 1998. –334 с.
6. Закон України Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" :за станом на 03. лип. 1996 р. / Верхов. Рада України. – К.: Парлам. вид-во, 2008. – С.456.
7. Яцемирський Р.С. Соціальна геронтологія / Р. С. Яцемирський, І. Г. Біленька. – М.: Владос., 1999. – 457 с.

Анастасія Тимошенко

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СУБЛІМАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Збіг ідеального уявлення людини про себе з реальним визначає психічне благополуччя людини, але якщо з'являються суттєві розбіжності, тоді виникає внутрішнє напруження, яке призводить до змін уявлення особистості про себе, або ж до викривлення чи несприймання інформації, що в свою чергу призводить до дисбалансу уявлень. В останньому випадку в процес втручається інстанція, здатна до створення захисних механізмів.

Поняття «психологічний захист» було впроваджено австрійським психологом, засновником психоаналізу Зігмундом Фрейдом. В його теорії захист провокується тривогою. Вчений визначав механізми захисту, як свідому стратегію, якою індивід користується для захисту від відкритого прояву імпульсів Ід та тиску зі сторони Супер Его. Вчений описав два шляхи реагування Его на загрозу прориву імпульсів Ід: блокування прояву імпульсів у свідомій поведінці та викривлення їх до такого рівня, щоб їхня першопочаткова інтенсивність помітно знизилась. Основні форми психологічного захисту за З.Фрейдом: витіснення, сублімація, ідентифікація, перенесення, проекція, раціоналізація, виміщення та реактивне утворення.

Вивчення захисних механізмів продовжила донька З.Фрейда Анна Фрейд, яка виділила наступні захисні механізми: витіснення, регресія, реактивні утворення, ізоляція, відміна того, що було, проекція, інтродекція, звернення на себе, звернення у власну протилежність, сублімація, заперечення, ідеалізація, ідентифікація.

Сублімація – психічний процес, який З.Фрейд розглядав з двох сторін. Термін вперше описаний у 1905 р., як визначення інстинктивних потягів від своїх початкових цілей і об'єктів в напрямку соціально більш значимих. Тим самим передбачалось наявність у структурі психіки постійно діючого витіснення. В основі першого визначення сублімації закладені наступні два аспекти: аналогія із хімічним процесом; поетична метафора гордості, величі, піднесення, протилежних незмінному чи негідному.

Таким чином, соціально цінна поведінка відображає «очищений» і більш «сублімований» варіант початково «незмінного» потягу. Фрейд початково розглядав сублімацію як перетворення інстинктивного потягу, пізніше – як функцію Я, як особливу форму захисту.

У другому формулюванні сублімація розглядалась вченим як центральний механізм десексуалізації лібідо або як енергетична основа ідентифікації. Таким чином, друга спроба визначення сублімації значно відрізняється від першої, відображає схильність Фрейда до ідеї про принципову важливості поняття «психічна енергія».

Задоволення або подавлення незадоволених бажань, які часто мають сексуальний характер, за допомогою іншої (як правило соціальнозначимої) діяльності. Зазвичай сублімація визначається як зміна способу задоволення, а не його об'єкта. Наприклад, людина, відчуваючи сильний сексуальний потяг до іншої людини і не маючи можливості задовільнити цей потяг, може знайти часткову розрядку в допустимих діях (наприклад, в танцях, письмі чи в мистецтві, в суспільній діяльності, в науці тощо). Отже, сублімація забезпечує соціальний прогрес.

Едуард фон Гартман, німецький філософ, намагався переформулювати поняття сублімації в суто енергетичні терміни. З його точки зору, сублімація «відноситься до психічних процесів, що змінюють способи прояву енергії – від інстинктивного у напрямку до не інстинктивних». Таким чином, сублімація прирівнюється або до нейтралізації лібідіозної чи агресивної енергії, або ж до не інстинктивної, вродженої нейтральної енергії, якою володіє «Я».

П. Фосс зазначав, що в більшості проведених сучасних соціологічних дослідженнях сексуальної поведінки відсутні думки про взаємозалежності сексуальної активності і активності в інших сферах життя. Вчений повідомляє, що результати проведених ним досліджень показують, що сексуальна активність, активність у навчанні, роботі, суспільній діяльності,

в області культури, спорту та інших заняттях у вільний час не виключають, а навпаки, позитивно впливають один на одного.

Варто зазначити, що поняття «сублімація» неможна вважати повністю розглянутим, а існуючі її прості описи достатньо розгорнутими. Доктор медицини і психології Х.С. Каплан, відмічає, що сублімація завжди була невловимою ідеєю психоаналітичної думки. Ж. Лапланш та Ж.Б. Понталс, вказували на відсутність певних встановлених рамок сублімаційної діяльності.

Джерела та література

1. Горобець Т.В. Соціально-перцептивні деформації – епіфеномен психічних захистів: автореф. Дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.В. Горобець. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.
2. Психоаналитические термины и понятия: Словарь / Под ред. Борнесса Э. Мура и Бернарда Д. Фаина; Перев. с англ. А. М. Боковикова, И. Б. Гриншпуна, А. Фильца. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 304 с. – (Библиотека психологии и психотерапии, Вып. 79).
3. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции. – М.: Наука, 1989. – 456 с.
4. Хьел Л., Зиглер Д. Теории личности (Основные положения, исследования и применение) / Пер. с англ. – СПб.: Питер Ком, 1999 – 608 с.
5. Лапланш Ж., Понталис Ж.-Б. Словарь по психоанализу / Пер. с франц. – М.: Высш. шк., 1996. – 623 с.

Віктор Ільченко

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ АЛКОГОЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

Збереження здоров'я української нації потребує проведення кваліфікованої просвітницької роботи психолога з молоддю з метою попередження алкогольної залежності. Термін «алкоголізм» (арабське «аль кеголь» – той, що дурманить) був введений у науковий обіг у середині ХІХ століття шведським лікарем М. Гуссом для позначення сукупності хворобливих змін, що відбуваються в організмі під впливом вживання спиртних напоїв [3]. У словнику під редакцією В. Блейхера [1] алкоголізм визначається як зловживання алкогольними напоями, що призводить до інтоксикації. А. М. Бойко вказує, що «алкоголізм та наркоманія – це хвороби соціальні» [5, 94], таким чином, розкриваючи суспільні передумови розвитку алкоголізму.

Історія виникнення алкоголізації пов'язана з традиційним звичаєм вживати алкогольні напої на свята. Зокрема, спочатку поширення набуло вино, що використовувалось у Єгипті, а потім і в Київській Русі. З ІХ ст. люди навчилися виготовляти спирт, який набув поширення у ХV ст. Згодом в ХІХ ст. з'явилась проблема алкогольної залежності.